Lietas Nr. A420150115
Lietas arhīva Nr. A42-01501-15

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā, 2015.gada 29.maijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Guntars Ploriņš,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības, laika posmā no 2014.gada 20.jūnija līdz 2014.gada 1.jūlijam turot viņu cilvēktiesībām neatbilstošā Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerā un 1.korpusa kamerā Nr./numurs A/ kā arī nenodrošinot iespēju izmazgāt apģērbu un atrasties ārpus kameras atbilstoši noteiktajai soda izciešanas pakāpei, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 1000 *euro* apmērā atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2014.gada 23.jūlijā Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) saņemts /pers. A/ (turpmāk arī pieteicējs) 2014.gada 19.jūlija iesniegums, kurā viņš izteicis neapmierinātību ar to, ka no Liepājas cietuma ticis konvojēts uz Rīgas Centrālcietumu, kur atradies 10 dienas, un tikai pēc tam uz Valmieras cietumu. Iesniegumā pieteicējs arī norādījis uz neapmierinošiem uzturēšanās apstākļiem Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerā (konkrētu kameru nav norādījis) un 1.korpusa kamerā Nr./numurs A/. Tāpat pieteicējs norādījis, ka atrodoties Rīgas Centrālcietumā viņam bijušas liegtas tiesības atrasties ārpus kameras no rīta celšanās līdz naktsmiera laikam saskaņā ar iesniedzējam noteikto soda izciešanas režīma pakāpi, kā arī bija ierobežotas tiesības ievērot personīgo higiēnu, proti, mazgāties dušā un izmazgāt apģērbu. Pārvalde ar 2014.gada 24.oktobra lēmumu Nr.1/13-N/3411 (turpmāk – Lēmums) nolēma atteikt pieteicējam izdot administratīvo aktu par nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu 1000 *euro* apmērā.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu, lūdzot atcelt Pārvaldes Lēmumu.

Pieteicējs norāda, ka apstākļi, kādos viņam nācās pavadīt etapēšanas laiku, bijuši nepanesami un pazemojoši. Kamerās bija tumsa, pārapdzīvotība, mitrums, slikta smaka, kas nāca no kanalizācijas, nopelējuši griesti, divstāvu gultas. Arī ēdamgalds un tualete nebija izolēti. Pieteicēja ieskatā, ja brīvībā esošiem cilvēkiem ir speciāli norobežotas telpas smēķētājiem, tad arī cietumā tādas būtu jāierīko, jo ieslodzīto smēķēšana viņam radīja riebumu. Pieteicējam nebija iespējas nomazgāties, jo tas bija noteiktā laikā tikai pirts dienās. Tāpat arī elektropiederumi tika atņemti un, kamēr iesniegums par to izskatīts, viņš jau bija aizvests uz citu cietumu.

[3] Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā 2015.gada 2.martā saņemts Pārvaldes rakstveida paskaidrojums *(lietas 75. – 91. lapa)*. Savā rakstveida paskaidrojumā tiesai Pārvalde norāda, ka pieteicēja pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt sekojošu apsvērumu dēļ.

[3.1] Saskaņā ar konvojēšanas grafiku, ieslodzīto konvojēšana no Liepājas cietuma uz Valmieras cietumu notiek tikai caur Rīgas Centrālcietumu. Konkrētajā gadījumā konvojējot pieteicēju no Liepājas cietuma uz Valmieras cietumu, Rīgas Centrālcietumā viņš tika atvests 2014.gada 20.jūnijā, bet turpmākā konvojēšana uz Valmieras cietumu iekrita svētku dienās (Līgo diena un Jāņu diena), tādējādi, atbilstoši attiecīgām izmaiņām konvojēšanas grafikā, pārvešanas starpposmā – Rīgas Centrālcietumā pieteicējam bija jāpavada nedaudz ilgāks laiks nekā parasti. Pieteicējs 2014.gada 20.jūnijā plkst.16.40 bija ievietots kādā no Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas septiņām kamerām (1.korpusa kameras Nr.74-80) un atradās tur arī vēl vakariņu laikā (no plkst.17.30 – 18.30), bet ne ilgāk par plkst.22.00. līdz ar to, pieteicējs 2014.gada 20.jūnijā kādā no Rīgas Centrālcietuma septiņām Uzņemšanas kamerām varēja atrasties maksimāli 5 stundas un 20 minūtes, proti, no 16.40 līdz plkst.22.00. Ievērojot minēto Pārvalde uzskata, ka pieteicējam tas nevarēja radīt būtisku cilvēktiesību aizskārumu.

[3.2] Pārvalde norāda, ka pieteicējs Rīgas Centrālcietuma 1.korpusa kamerā Nr./numurs A/ (turpmāk Kamera Nr./numurs A/) bija ievietots laikposmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.22.00 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00, kad tika konvojēts uz Valmieras cietumu. Šajā laika posmā Kamerā Nr./numurs A/ bija pietiekami liels divdaļīgs, uz āru vērsts logs, kurš pašiem ieslodzītajiem jebkurā laikā kameras vēdināšanai bija brīvi atverams no kameras puses. Kamera Nr.87 arī bija pieslēgta 1.korpusa mākslīgās ventilācijas sistēmai, nodrošinot gaisa pieplūdi un nosūci, un tā strādus laika periodā tika darbināta visu dienu no plkst.7.00 līdz plkst.21.00. Kamerā esošais logs arī nodrošināja tajā dabisko apgaismojumu, bet mākslīgo apgaismojumu kamerā nodrošināja divi dienas gaismas gaismekļi (katrā divas dienasgaismas lampas, katras jauda – 58W). Tāpat pieteicējs nebija lūdzis izvietot viņu kamerā, kurā ieslodzītie nesmēķē. Turklāt Liepājas cietuma, no kura viņš bija konvojēts, administrācija sniedza informāciju, ka pieteicējs vairākkārt cietuma veikalā ir iegādājies tabakas izstrādājumus, bet Valmieras cietuma, uz kuru pieteicējs no Rīgas Centrālcietuma konvojēts 2014.gada 1.jūlijā, administrācijai sniedza informāciju, ka, pieņemot viņu Valmieras cietumā, pieteicējs 2014.gada 1.jūlijā vērsās pie cietuma administrācijas ar iesniegumu, kurā norādīja, ka piekrīt atrasties smēķējošo kamerā.

[3.3] Pārvalde vērš uzmanību, ka kamerā jau ilgāku laiku nav veikts kosmētiskais remonts, taču tās tehniskais stāvoklis (arī griestu) nav tāds, ka tajā nedrīkstētu uz neilgu laiku izvietot ieslodzītos. Dzīvojamās kamerās, tajā skaitā, Kamerā Nr./numurs A/

ieslodzītajiem tiek izsniegta lietošanā viņu personīgā elektrotehnika (piemēram, tējkanna, televizors, radiouztvērējs). Ja ieslodzītā rīcībā nav personīgās elektrotehnikas, viņš var vērsties ar lūgumu pie cietuma administrācijas uz laiku koplietošanai (visiem kamerā esošajiem ieslodzītajiem) izsniegt šādu elektrotehniku. Pieteicējs, kamēr viņš atradās kamerā Nr./numurs A/, nebija vērsies pie Rīgas Centrālcietuma administrācijas ar lūgumu izsniegt viņam tējkannu, televizoru vai radiouztvērēju.

[3.4] Kameras Nr/numurs A/ kopējā platība bija 22,3 m^2, bet sanitārā mezgla platība bija 3 m^2, tādējādi dzīvojamā platība (atskaitot sanitāro mezglu) bija 19,3 m^2. Laikposmā no 2014.gada 21.jūnija līdz 2014.gada 25.jūnijam kamerā atradās 5 ieslodzītie (ieskaitot pieteicēju) un viņam bija

nodrošināta 3,86 m^2 dzīvojamā platība, bet laikposmā no 2014.gada 26.jūnija līdz 2014.gada 30.jūnijam tajā atradās 1-3 ieslodzītie (ieskaitot pieteicēju) un viņam bija nodrošināta 19,3-6,43 m^2 dzīvojamā platība. Tādējādi viņam bija nodrošināta pietiekama un normatīvajiem aktiem atbilstoša dzīvojamā platība.

[3.5] Kameras Nr./numurs A/ sanitārajā mezglā bija izlietne un ūdens krāns ar pastāvīgu aukstā ūdens padevi, un laikposmā, kad pieteicējs tajā atradās, pastāvīgi bija pieejams aukstais ūdens, kā arī kameras kanalizācijas sistēma bija tehniskā kārtībā. Karstais ūdens minētajā kamerā nebija pieejams. Taču saskaņā ar Rīgas Centrālcietuma rīkojumu visi tur pieņemtie ieslodzītie (arī pieteicējs) tajā pašā dienā, proti, 2014.gada 20.jūnijā tika izvesti uz dušu, kā arī Kameras Nr./numurs A/ ieslodzītajiem (arī pieteicējam) bija nodrošināta normatīvajos aktos noteiktā iespēja ne retāk kā reizi septiņās dienās mazgāties pirtī vai dušā, proti, katru nedēļu otrdienā, konkrētajā gadījumā pieteicējam šāda iespēja bija nodrošināta arī 2014.gada 24.jūnijā. Arī sanitārais mezgls no pārējās kameras telpas bija norobežots pietiekami, nodrošinot privātumu tualetes apmeklējuma laikā.

Pieteicējam, atrodoties Kamerā Nr./numurs A/ iepriekš minētajā laikposmā, bija nodrošināta iespēja nodot mazgāšanā virsdrēbes, vēršoties ar attiecīgu iesniegumu pie cietuma administrācijas, kā arī izmazgāt mazākus apģērba gabalus tieši kamerā, kur šim mērķim bija izsniegta plastmasas bļoda, kā arī patstāvīgi bija pieejams aukstais ūdens.

[4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmo un ceturto daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja vien par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē tiesu nav lūdzis pieteicējs, trešā persona vai šā likuma 29.pantā minētais tiesību subjekts.

Izskatāmajā lietā pieteicējs nav lūdzis lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē, līdz ar to lieta izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar procesa dalībnieku lietā iesniegtajiem rakstveida paskaidrojumiem, secina, ka pieteikums *ir daļēji apmierināms.*

[6] Latvijas Republikas Satversmes 95.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt. Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk – Pakts) 7.pants noteic, ka nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgi, necilvēcīgi vai pazemojoši apieties ar viņu vai sodīt. Savukārt Pakta 10.pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu. Tas nozīmē, ka pret personām, kurām ir ierobežota brīvība, nedrīkst izturēties pretēji Pakta 7.panta noteikumiem, kā arī personas nedrīkst tikt pakļautas citām grūtībām vai ierobežojumiem, kā tikai tām, kas izriet no brīvības atņemšanas apstākļiem. Personas, kurām atņemta brīvība, bauda visas tiesības, kas noteiktas Paktā, ar tiem ierobežojumiem, kas slēgtā vidē ir neizbēgami (*General Comment No.21: Replaces general comment 9 concerning humane treatment of persons deprived of liberty (Art.10): 10/04/92, Human Rights Committee, para 3).*

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka no Konvencijas 3.panta valstij izriet pienākums nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas *(Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 2.decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51.punkts, 2002.gada 15.jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95.punkts).*

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka no spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas apiešanās un sodīšanas aizlieguma izriet valsts pienākums nodrošināt ieslodzītajiem pienācīgus apstākļus ieslodzījuma vietā un šādu apstākļu nenodrošināšana var radīt cilvēktiesību pārkāpumu.

[7] Izskatāmā lieta ierosināta par Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības, laika posmā no 2014.gada 20.jūnija līdz 2014.gada 30.jūnijam turot pieteicēju cilvēktiesībām neatbilstošā Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerā un Kamerā Nr./numurs A/, kā arī nenodrošinot viņam iespēju izmazgāt apģērbu un atrasties ārpus kameras atbilstoši noteiktajai soda izciešanas pakāpei, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 1000 *euro* apmērā atlīdzinājumu.

Tomēr no izskatāmās lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs šajā reizē Rīgas Centrālcietumā ieradies 2014.gada 20.jūnijā plkst.16.40, bet uz Valmieras cietumu etapēts 2014.gada 1.jūlijā pkst.11.00, tādējādi, pirmkārt, ir precizējams pieteikumā norādītais laika periods.

Pieteicēja ieskatā, minētajās kamerās bijusi tumsa, pārapdzīvotība, mitrums, slikta smaka, kas nākusi no kanalizācijas, nopelējuši griesti, divstāvu gultas, savukārt ēdamgalds un tualete nebija izolēti. Pieteicējs kamerās nav varējis nomazgāties, to darījis tikai pirts dienās. Tāpat arī viņam atņemti elektropiederumi un, kamēr iesniegums par to izskatīts, viņš jau bijis aizvests uz citu cietumu. Nepanesamu riebumu pieteicējam radījusi citu ieslodzīto smēķēšana, kā arī viņam nebija nodrošināta iespēja atbilstoši noteiktajai soda izciešanas pakāpei atrasties ārpus kameras.

Tādējādi konkrētajā gadījumā tiesa secīgi vērtēs, vai pieteicēja minētie apstākļi Rīgas Centrālcietuma vienā no Uzņemšanas nodaļas kamerām un Kamerā Nr./numurs A/ laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.16.40 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00 bijuši necilvēcīgi vai pazemojoši.

[8] Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumi Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.423) 3., 6., 11. un 13.punkts noteic, ka notiesāto brīvības atņemšanas iestādē reģistrē, norādot viņa vārdu un uzvārdu, personas kodu, kā arī soda izciešanas sākumu un beigas *(3.punkts)*. Notiesāto ievieto brīvības atņemšanas iestādes uzņemšanas nodaļā, kur veic pārmeklēšanu un mantu apskati *(6.punkts)*. Brīvības atņemšanas iestādes uzņemšanas nodaļā veic notiesātā medicīnisko apskati un sanitāro apstrādi. Notiesāto iepazīstina ar viņa tiesībām un pienākumiem *(11.punkts)*. Ar brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka rīkojumu izveidotā notiesāto izvietošanas komisija nosaka, kurā brīvības atņemšanas iestādes nodaļā, vienībā un kamerā notiesātais ievietojams (ņemot vērā brīvās vietas kamerās, notiesāto psiholoģisko saderību, izglītības līmeni un veselības stāvokli) *(13.punkts)*.

Tātad pēc notiesātā ierašanās cietumā tā administrācija veic noteiktas darbības, lai notiesāto ievietotu konkrētā cietuma kamerā. Šo darbību veikšanas laikā notiesātais atrodas cietuma uzņemšanas nodaļā.

No lietas materiāliem ir konstatējams, ka sakarā ar remonta darbiem Uzņemšanas nodaļas kamerās ieslodzīto uzņemšanai tika izmantotas sešas Rīgas Centrālcietuma 1.korpusa kameras Nr.74 – Nr.80 (izņemot kameru Nr.78, kas izmantota kā ieslodzītajiem izsniedzamo gultas piederumu noliktava) *(lietas 126.lapa)*. Pieteicējs Rīgas Centrālcietumā 2014.gada 20.jūnijā pieņemts plkst.16.40 un sākotnēji ievietots vienā no šīm kamerām. Precīzi kurā 1.korpusa kamerā pieteicējs atradies, to nevar pateikt ne Pārvalde, jo cietumā šādas uzskaites nav, ne arī pats pieteicējs, jo tās numuru tā arī

nav norādījis. Atrodoties uzņemšanas kamerā, pieteicējs ir saņēmis vakariņas (no plkst.17.30 līdz 18.30), bet uz Kameru Nr./numurs A/ viņš pārvests līdz naktsmiera laikam, proti, līdz plkst.22.00.

Vienlaicīgi no lietas materiāliem ir konstatējams, ka Rīgas Centrālcietuma 1.korpusa kameras Nr.74 – Nr.77 ir gandrīz identiskas 11 vietīgas kameras ar vidējo kameras platību 35 m^2, kameras ir aprīkotas ar logu, septiņām divstāvīgam gultām (trīs gultas paredzētas personīgo mantu izvietošanai), galdu, diviem soliem, plauktu, drēbju pakaramo, atsevišķi norobežotu (skaidu plātnes materiāls – augstums 2,2 m, telpas platība 2 m × 1,5 m) tualetes (sanitāro) telpu ar pēdas tipa tualetes podu un izlietni. Šo kameru logi (1,5 m × 1,1 m) nodrošina gan dabīgo apgaismojumu, gan ventilāciju, jo tie atverami uz iekšu no kameras, kamerās ir ierīkots mākslīgais apgaismojums (divas dienas gaismas lampas ar divām garajām 58W spuldzēm un nakts apgaismojuma spuldzīte ar jaudu 25 W), kameras ir pieslēgtas pie kopējās korpusa mākslīgās ventilācijas sistēmas (gaisa nosūce-pieplūde), kas tiek darbināta pēc ieslodzīto personu lūguma, to ieslēdzot/izslēdzot korpusa vecākajam uzraugam. Kamerās ir uzstādīts aukstā ūdens krāns, kas 2014.gada 20.jūnijā bijis tehniskā kārtībā *(lietas 96.lapa)*.

Kameras Nr.79 un Nr.80 ir līdzīgas kameras (tikai kamera Nr.80 ir četrvietīga ar platību ir 16,4 m^2, bet kamera Nr.79 ir sešvietīga ar platību ir 22,3 m^2), kas aprīkotas ar logu, attiecīgi divām/trim divstāvīgajām gultām, galdu, diviem soliem, plauktu drēbju pakaramo, atsevišķi norobežotu (skaidu plātnes materiāls – augstums 2,2 m, telpas platība 2 m × 1,5 m) tualetes (sanitāro) telpu ar pēdas tipa tualetes podu un izlietni. Šo kameru logi (1,5 m × 1,1 m) nodrošina gan dabīgo apgaismojumu, gan ventilāciju, jo tie atverami uz iekšu no kameras, kamerās ir ierīkots mākslīgais apgaismojums (divas dienas gaismas lampas ar divām garajām 58W spuldzēm un nakts apgaismojuma spuldzīte ar jaudu 25 W), kameras ir pieslēgtas pie kopējās korpusa mākslīgās ventilācijas sistēmas (gaisa nosūce-pieplūde), kas tiek darbināta pēc ieslodzīto personu lūguma, to ieslēdzot/izslēdzot korpusa vecākajam uzraugam. Kamerās ir uzstādīts aukstā ūdens krāns, kas 2014.gada 20.jūnijā bijis tehniskā kārtībā *(lietas 96. un 97.lapa)*.

Atbilstoši Rīgas Centrālcietuma administrācijas sniegtajai informācijai šo kameru tehniskais stāvoklis bijis apmierinošs, tas ir, griestu apmetums lejā nav biris, arī paaugstināts mitrums tajās netika konstatēts, ventilācijas sistēma un mākslīgais apgaismojums strādājis. Vienlaicīgi administrācija arī norādījusi, ka šo kameru vizuālā stāvokļa uzlabošanai gan būtu nepieciešams kosmētiskais remonts.

Novērtējot šos lietā konstatētos apstākļus, tiesa pretēji pieteicēja norādītajam nekonstatē, ka kādā no Rīgas Centrālcietuma 1.korpusa kamerām Nr.74 – Nr.80 būtu bijusi tumsa, mitrums, slikta smaka, kas nākusi no kanalizācijas, nenorobežota tualete, kā arī to, ka pieteicējs tajā nebūtu varējis nomazgāties. Savukārt attiecībā par atrašanos kopā ar smēķējošiem ieslodzītajiem tiesa nekonstatē, ka pieteicējs būtu vērsies pie Rīgas Centrālcietuma administrācijas ar lūgumu par viņa pārvietošanu uz nesmēķētāju kameru, gluži pretēji, no lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs pats 2014.gada 5.jūnijā veikalā ir iegādājies trīs cigarešu paciņas, savukārt 2014.gada 1.jūlijā piekritis atrasties smēķējošo kamerā *(lietas 107. un 108.lapa)*. Tātad pieteicējs arī ikdienā labprātīgi uzturas kamerās, kurās tiek smēķēts, un tas liecina, ka tabakas dūmi viņu netraucē.

Vēl viens būtisks apstāklis, kas konkrētajā gadījumā jāņem vērā, ir laiks, kādu pieteicējs pavadījis vienā no Rīgas Centrālcietuma 1.korpusa kamerām. Šis laiks (no plkst.16.40 līdz ne vēlāk kā plkst.22.00) nav pārsniedzis piecas stundas un 20 minūtes, turklāt šajā laikā pieteicējs atradies ne tikai uzņemšanas kamerā, bet arī ārpus tās, kur cietuma administrācija veica tiesas iepriekš minētās darbības, lai pieteicēju varētu ievietot konkrētā cietuma kamerā.

Ņemot vērā visu šajā sprieduma punktā minēto, tiesa atzīst, ka apstākļi vienā no Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas (1.korpusa) kamerām varēja radīt pieteicējam konkrētas neērtības, tomēr tās nepārsniedza neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni, līdz ar to šie apstākļi nav bijuši necilvēcīgi vai pazemojoši, tādēļ arī neveido būtisku pieteicēja cilvēktiesību ierobežojumu.

[9] Par apstākļiem Kamerā Nr./numurs A/ konstatējams sekojošais. Pieteicējs šajā kamerā atradies no 2014.gada 20.jūnija plkst.22.00 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00. Laika posmā no 2014.gada 20. līdz 25.jūnijam pieteicējs kamerā atradies ar vēl četriem citiem ieslodzītajiem, 2014.gada 26.jūnijā pieteicējs kamerā atradies viens, savukārt laika posmā no 2014.gada 27. līdz 30.jūlijam pieteicējs šajā kamerā atradies vēl ar diviem citiem ieslodzītajiem. Vienlaicīgi arī konstatējams, ka 2014.gada 1.jūlijā Kamerā Nr./numurs A/ atradušās 7 ieslodzītās personas, bet to, cik ieslodzītie atradušies vienlaicīgi ar pieteicēju (līdz plkst.11.00), konstatēt nav iespējams *(lietas 126.lapa)*.

[9.1] Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 77.panta pirmā daļa noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi. Dzīvojamās platības norma cietumos kopmītņu tipa telpās vienam notiesātajam nevar būt mazāka par 2,5 kvadrātmetriem vīriešiem un 3 kvadrātmetriem sievietēm un nepilngadīgajiem, bet vieniesloždzījuma kamerās – ne mazāka par 9 kvadrātmetriem.

Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka cietuma kameras platība ir būtisks aspekts, kas jāņem vērā, izvērtējot, vai ieslodzījuma apstākļi ir pazemojoši. Ja uz vienu ieslodzīto ir mazāk nekā 3 m^2, tad, Eiropas Cilvēktiesību tiesas ieskatā, kamera ir uzskatāma par tik pārapdzīvotu, ka tas pats par sevi ir pamats Konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai. Ja kameras platība ir lielāka, tad ir nepieciešams vērtēt arī citus apstākļus, it īpaši, ventilācijas pieejamību, dabiskā apgaismojuma un dabiskās ventilācijas nodrošināšanu, apkures piemērotību, sanitāros apstākļus un to, vai tualetē ir nodrošināts privātums. Līdz ar to pat gadījumos, kad kameras platība bija 3 – 4 m^2 uz vienu ieslodzīto, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir konstatējusi Konvencijas 3.panta pārkāpumu, ja tika konstatēts ventilācijas un apgaismojuma trūkums *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009.gada 22.oktobra sprieduma lietā „Orchowski pret Poliju" 122.punkts; Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2011.gada 20.oktobra sprieduma lietā „Mandic un Jovic pret Poliju" 122.punkts)*. Turklāt dzīvojamās telpas trūkums izvērtējams kopsakarā ar iespējamo kustības brīvību ārpus kameras *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2005.gada 7.aprīļa sprieduma lietā „Karalevičius pret Lietuvu" 36.punktu)*.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka spīdzināšanas, necilvēcīgas un pazemojošas apiešanās un sodīšanas aizliegums un līdz ar to arī Satversmes 95.pants ir pārkāpts, ja dzīvojamās platības norma cietumos kopmītņu tipa telpās vienam notiesātajam ir mazāka par 3 m^2. Līdz ar to arī Kodeksa 77.panta pirmā daļa ir jāpiemēro tā, lai ikvienam ieslodzītajam tiktu nodrošināta vismaz 3 m^2 liela telpa kamerā. Tomēr arī platība no 3 – 4 m^2 uz vienu ieslodzīto var veidot Konvencijas 3.panta pārkāpumu, ja kamerā bijuši citi cilvēktiesībām neatbilstoši apstākļi, it īpaši, ventilācijas pieejamība, dabiskā apgaismojuma un dabiskās ventilācijas nodrošināšana, apkures piemērotība, sanitārie apstākļi un tas, vai tualetē ir nodrošināts privātums.

No izskatāmās lietas materiāliem ir konstatējams, ka Kameras Nr./numurs A/ platība ir 22,3 m^2, no kuras 3 m^2 aizņem sanitārais mezgls, līdz ar to šīs kameras dzīvojamā platība ir 19,3 m^2. Tādējādi laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.22.00 līdz 25.jūnijam pieteicējam nodrošinātā dzīvojamā platība bija 3,86 m^2, 2014.gada 26.jūnijā – 19,3 m^2, bet laika posmā no 2014.gada 27. līdz 30.jūnijam – 6,43 m^2. Savukārt 2014.gada 1.jūlijā, pieņemot, ka Kamerā Nr./numurs A/ vienlaicīgi atradušies septiņi ieslodzītie, dzīvojamā platība vienam ieslodzītajam bijusi 2,76 m^2. Tomēr, ņemot vērā to, ka pieteicējs šajā datumā jau plkst.11.00 bija konvojēts no Rīgas Centrālcietuma uz Valmieras cietumu un pat teorētiski ar vēl sešiem ieslodzītajiem vienlaicīgi šajā kamerā viņš varēja atrasties ne ilgāk par piecām stundām, tad šis apstāklis pats par sevi nevarēja radīt būtisku viņa cilvēktiesību aizskārumu. Tāpat kā to neradīja arī dzīvojamā platība laika posmā no 2014.gada 26. līdz 30.jūnijam.

Tomēr laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.22.00 līdz 25.jūnijam pieteicējam nodrošinātā dzīvojamā platība bija lielāka par 3 m^2, bet mazāka

par 4 m^2, līdz ar to šis apstāklis pats par sevi nerada būtisku cilvēktiesību aizskārumu, bet tas ir vērtējams kopsakarā ar citiem šīs kameras apstākļiem, it īpaši, ventilācijas pieejamību, dabiskā apgaismojuma un dabiskās ventilācijas nodrošināšanu, kā arī to, vai tualetē ir nodrošināts privātums.

[9.2] Eiropas cietumu noteikumu 18.2.apakšpunkts cita starp noteic, ka visās ēkās, kurās jādzīvo ieslodzītajiem, logiem ir jābūt pietiekami lieliem, lai pa tiem telpās varētu ieplūst svaigs gaiss, ja vien ēkā nav atbilstošas gaisa kondicionēšanas sistēmas. Savukārt šo noteikumu 19.3.punkts noteic, ka ieslodzītajiem jābūt pastāvīgi pieejamām sanitārajām labierīcībām, kurās ievērotas higiēnas prasības un ieslodzīto tiesības uz privātumu.

Kamerā ir izbūvēts logs (1,5 m × 1,1 m), kas nodrošina dabisko apgaismojumu un ventilāciju (logs atveramsuz iekšu no kameras). Tāpat kamerā ir ierīkots mākslīgais apgaismojums (divas dienas gaismas lampas ar divām garajām 58 W spuldzēm un nakts apgaismojuma spuldzīti ar jaudu 25 W). Kamera ir pieslēgta pie kopējās korpusa mākslīgās ventilācijas sistēmas (gaisa nosūce-ieplūde), kas vasaras periodā tiek darbināta visu dienu no plkst.7.00 līdz plkst.21.00. Savukārt sanitārais mezgls, kurā atrodas pēdas tipa tualetes pods un izlietne, no dzīvojamās platības norobežots ar 2,2 m augstām skaidu plātnēm *(lietas 109. – 114.lapa)*.

Novērtējot citus apstākļus Kamerā Nr./numurs A/, secināms, ka apgaismojums, tai skaitā dabiskais, un ventilācija tajā ir bijuši atbilstoši, arī sanitāro apstākļu neatbilstība nav konstatējama. Tāpat šajā kamerā bija nodrošināts arī privātums tualetes apmeklējuma laikā, kā arī nepārtraukta aukstā ūdens padeve. Tātad pieteicējam kamerā bija nodrošināta iespēja nomazgāties aukstā ūdenī, bet mazgāšanās karstā ūdenī viņam bija nodrošināta pirts dienās, kas pieteicēja gadījumā bijis 2014.gada 20.jūnijā (cietumā ievietošanas dienā) un 24.jūnijā (otradiena). Savukārt attiecībā par atrašanos kopā ar smēķējošiem ieslodzītajiem tiesa jau sprieduma 8.punktā norādīja, ka no lietas materiāliem nav konstatējams, ka pieteicējs būtu vērsies pie Rīgas Centrālcietuma administrācijas ar lūgumu par viņa pārvietošanu uz nesmēķētāju kameru, gluži pretēji, no lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs pats 2014.gada 5.jūnijā veikalā ir iegādājies trīs cigarešu paciņas, savukārt 2014.gada 1.jūlijā piekritis atrasties smēķējošo kamerā. Tātad lietā konstatētie apstākļi liecina par to, ka pieteicējs arī ikdienā labprātīgi uzturas kamerās, kurās tiek smēķēts, un tabakas dūmi viņu netraucē.

Tādējādi tiesa atzīst, ka apstākļi Kamerā Nr./numurs A/

nav bijuši necilvēcīgi vai pazemojoši, tai skaitā, laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.22.00 līdz 25.jūnijam, līdz ar to arī nepārsniedza neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni un neveido būtisku pieteicēja cilvēktiesību ierobežojumu.

[10] Noteikumu Nr.423 20.punkts noteic, ka brīvības atņemšanas iestāde ne retāk kā reizi mēnesī nodrošina notiesāto virsdrēbju mazgāšanu. Saskaņā ar Rīgas Centrālcietuma 2014.gada 12.maija rīkojumu Nr.32 „Par ieslodzīto personu virsdrēbju mazgāšanas kārtības noteikšanu" katrs ieslodzītais var vērsties pie cietuma administrācijas ar attiecīgu lūgumu/iesniegumu un saskaņā ar rīkojumā noteikto grafiku cietuma administrācija viņam nodrošina personīgo drēbju mazgāšanu *(lietas 98. un 104.lapa)*. Savukārt, lai nodrošinātu ieslodzītajiem iespēju izmazgāt, piemēram, apakšveļu, zeķes un tml., cietuma kamerās (arī Kamerā Nr./numurs A/ atrodas šim mērķim paredzēta plastmasas bļoda, kamerās ir aukstā ūdens krāns ar pastāvīgu ūdens padevi, bet nepieciešamības gadījumā ūdeni ieslodzītajiem ir iespēja uzsildīt tējkannā.

Tātad pieteicējam, atrodoties Kamerā Nr/numurs A/, bija nodrošināta gan iespēja nodot mazgāšanā virsdrēbes, vēršoties ar iesniegumu pie cietuma administrācijas, gan arī mazākos apģēba gabalus izmazgāt uz vietas kamerā. Tomēr pieteicējs neko nav minējis par šādu iesniegumu, kā arī par to, ka kamerā nebūtu bļodas vai būtu traucēta aukstā ūdens padeve. Tādējādi arī šajā pieteikuma daļā tiesa nekonstatē būtisku pieteicēja cilvēktiesību ierobežojumu.

[11] Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa noteic, ka administratīvais akts ir arī lēmums, kas būtiski ierobežo iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības, savukārt iestādes faktiskajai rīcībai ir jāatbilst tām pašām pazīmēm, kurām atbilst administratīvais akts, tikai iestādes faktiskā rīcība ir vērsta uz faktisku, nevis tiesisku seku radīšanu privātpersonai. Tādējādi būtiskuma kritērijs piemērojams arī gadījumā, ja pieteikums iesniegts par iestādes faktisko rīcību. Būtiskuma kritērijs attiecībā uz cilvēktiesību ierobežojumu ir obligāts, lai atzītu, ka lieta vispār ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Līdz ar to, ja tiesa atzīst, ka nav konstatējams cilvēktiesību ierobežojuma būtiskums, tiesvedība lietā ir izbeidzama, nevis pieteikums ir noraidāms *(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 9.jūlija sprieduma SKA-126/2010 16.punktu)*.

Izskatāmajā lietā tiesa atzina, ka apstākļi laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.16.40 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00 vienā no Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas (1.korpusa) kamerām un Kamerā Nr./numurs A/ nav būtiski ierobežojuši pieteicēja cilvēktiesības, tādējādi viņa pieteikums šajā daļā nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, jo nav iesniegts ne par vienu no Administratīvā procesa likuma 184.panta pirmajā un otrajā daļā minētajiem pieteikuma priekšmetiem. Līdz ar to tiesvedība saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu šajā daļā par Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības, laika posmā no 2014.gada 20.jūnija līdz 2014.gada 1.jūlijam turot pieteicēju cilvēktiesībām neatbilstošā Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerā un 1.korpusa kamerā Nr./numurs A/, kā arī nenodrošinot iespēju izmazgāt apģērbu, atzīšanu par prettiesisku ir izbeidzama.

Savukārt, ņemot vērā to, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantam prasījums par atlīdzinājumu ir nesaraujami saistīts ar konkrētu administratīvo aktu vai faktisko rīcību *(sk., piemēram, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 12.septembra lēmuma SKA-511/2006 10.punktu, 2009.gada 26.februāra sprieduma SKA-41/2009 10.punktu)*, tiesvedība izbeidzama arī daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, ko pieteicējs prasījis saistībā ar apstākļiem Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerā un 1.korpusa kamerā Nr./numurs A/, kā arī saistībā ar apģērba mazgāšanu.

Vienlaicīgi tiesa norāda, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 284.pantu, ja tiesvedība izbeigta, atkārtota griešanās tiesā pret to pašu atbildētāju par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata nav pieļaujama.

[12] Pieteicējs norādījis, ka laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.16.40 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00 Rīgas Centrālcietumā viņam bija liegtas tiesības atbilstoši viņa soda izciešanas režīma pakāpei dienas laikā atrasties ārpus kamerām. Savukārt Pārvalde uzskata, ka pieteicējam tiesības šajā laikā bija nodrošinātas tādā apjomā, kāds bija iespējams izmeklēšanas cietuma kamerās, nodrošinot tiesības uz ikdienas pastaigu ne mazāk kā stundas ilgumā. Šāds tiesību apjoms Pārvaldes ieskatā atbilst cilvēktiesību minimumam.

Kodeksa 50.^{4} panta septītās daļas 6.punkts un astotās daļas 5.punkts noteic, ka notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma augstākajā un vidējā pakāpē, ir tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras. Savukārt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa) savā judikatūrā ir atzinis, ka ieslodzījumā esošajām personām jābūt nodrošinātam noteiktam cilvēktiesību minimumam, kas personai nevar tikt atņemts, lai nepārkāptu tās tiesības uz cilvēcīgu izturēšanos. Citiem vārdiem sakot, tiklīdz ieslodzījumā esošajai personai tiek atņemts tai piemītošo tiesību minimums, uzskatāms, ka cilvēktiesību aizskārums ir būtisks *(sk. Augstākās tiesas 2012.gada 11.jūlija lēmuma SKA-724/2012 7.punktu)*. Minētajā lietā Augstākā tiesa par būtisku cilvēktiesību aizskārumu atzina faktu, ka ieslodzītais, kurš īslaicīgās aizturēšanas vietā atradās 9 diennaktis, pirmajā un pēdējā diennaktī pastaigas vietā bija apmeklējis dušu, jo bija spiests izvēlēties apmeklēt dušu vai doties pastaigā.

No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējam ar Liepājas cietuma Administratīvās komisijas 2014.gada 20.februāra lēmumu Nr.4 noteikta

slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpe. Tādējādi laika posmā no 2014.gada 20.jūnija līdz 2014.gada 1.jūlijam, kad pieteicējs uzturējās Rīgas Centrālcietumā, viņa tiesību minimumā ietilpa arī tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras. Tomēr Rīgas Centrālcietuma administrācija, neievērojot Kodeksa 50.^{4} panta septītās daļas 6.punktā un astotās daļas 5.punktā noteikto, šīs pieteicēja tiesības bija būtiski samazinājusi, nodrošinot viņam tikai stundu ilgu pastaigu dienā.

Turklāt atbilstoši Eiropas cietuma noteikumu 4.punktam ieslodzījuma apstākļi, kas aizskar ieslodzītā cilvēktiesības, nav attaisnojami ar resursu trūkumu. Tādējādi, pat ja cietuma administrācija personāla vai citu resursu trūkuma dēļ nevarēja nodrošināt pieteicēju ar visu viņam piemītošo tiesību izmantošanas apjomu, tas nevar kalpot par attaisnojumu viņam piemītošā tiesību minimuma atņemšanai. Proti, Pārvaldes pienākums ir izveidot tādu sistēmu, tai skaitā konvojēšanas sistēmu tālākai soda izciešanai uz citu cietumu, kas ieslodzījuma vietās nodrošinātu ieslodzītajiem piemītošās tiesības.

Tādējādi tiesa Rīgas Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.16.40 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00 pieteicējam tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras, atzīst par prettiesisku.

[13] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.panta pirmā daļa noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu (turpmāk zaudējumu atlīdzinājums), kas nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pants noteic, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturto daļu atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmā, trešā un ceturtā daļa noteic, ka morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus *(pirmā daļa)*. Morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7114,36 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro (trešā daļa)*. Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, personiskā kaitējuma, tai skaitā morālā kaitējuma, patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Tātad, gadījumā, kad iestādes faktiskā rīcība ir atzīta par prettiesisku, ir apsverams jautājums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, ja atlīdzinājums likumā noteiktajā kārtībā tiek prasīts. Taču minētais apstāklis nenozīmē, ka morālais kaitējums vienmēr ir atlīdzināms naudā. Morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus *(sk., piemēram, Augstākās tiesas 2008.gada 28.februāra sprieduma lietā SKA-45/2008 9.punktu)*.

[14] Tiesa izskatāmajā lietā par prettiesisku atzina Rīgas Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.16.40 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00 pieteicējam tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras.

Novērtējot pieteicēja aizskarto tiesību nozīmīgumu, tiesa atzīst, ka ir aizskartas būtiskas pieteicēja cilvēktiesības, jo, nenodrošinot viņam piemītošo tiesību minimumu, ir pieļauta necilvēcīga attieksme pret pieteicēju *(sal. sk. Augstākās tiesas 2012.gada 11.jūlija lēmuma SKA-724/2012 7.punktu)*.

Nav pamata secinājumam, ka Rīgas Centrālcietuma administrācijas prettiesiskās rīcības mērķis bijis necilvēcīgi izturēties pret pieteicēju, tomēr tas neizslēdz iepriekš izdarītos secinājumus, ka ir pārkāpts Konvencijas 3.pantā noteiktais necilvēcīgas izturēšanās aizliegums. Vienlaikus vērā ņemams tas, ka iestāde neatzīst ieslodzīto tiesības atbilstoši viņu soda izciešanas režīma pakāpei dienas laikā atrasties ārpus kamerām un nepiedāvā problēmas turpmāku risinājumu. Tiesa nekonstatē paša pieteicēja līdzatbildību šo apstākļu paciešanā, kurus par necilvēcīgiem atzinusi tiesa, jo pieteicējs nevarēja ietekmēt viņam liegto tiesību nodrošināšanu.

Ņemot vērā to, ka pieteicējs ar Rīgas Centrālcietuma prettiesisko rīcību ir zaudējis tiesības 11 dienas no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras un šāda tiesību aizskāruma gadījumā nav iespējama iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, ir jālemj par citu morālā kaitējuma atlīdzināšanas veidu. Tiesas ieskatā par atbilstošu morālā kaitējuma atlīdzinājumu konkrētajos apstākļos ir atzīstams atlīdzinājums naudas izteiksmē. Vienlaikus tiesa atzīst, ka pieteicēja cilvēktiesību aizskārums ir būtisks, bet nav smags.

[15] Nosakot morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru, jāvadās no Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta trešajā daļā noteiktajām atlīdzinājuma robežām, turklāt jāņem vērā princips, ka atlīdzinājumam ir jābūt atbilstīgam nodarītajam kaitējumam, t.i., tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim, tam ir jābūt taisnīgam, tam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas, un tam ir jāattur iestāde no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Tāpat jāņem vērā, ka, nosakot atlīdzinājumu, tiesa pauž valsts nostāju par aizskarto tiesību un paša tiesību aizskāruma nozīmīgumu. Tādējādi atlīdzinājums demokrātiskā un tiesiskā valstī nedrīkst būt nesamērīgi mazs (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 20.aprīļa sprieduma SKA-92/2012 9.punktu*).

Augstākā tiesa minētajā lietā atzīmēja, ka atlīdzinājuma apmēra noteikšanai ir jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzītais, ka, pat ja valsts ir atzinusi cilvēktiesību pārkāpumu, bet noteikusi atlīdzinājumu, kas ir ievērojami zemāks par minimumu, kādu Eiropas Cilvēktiesību tiesa parasti piešķir par attiecīgu pārkāpumu, persona saglabā upura statusu Konvencijas 34.panta izpratnē. Līdz ar to, nosakot atlīdzinājumu, tiesai jāsalīdzina Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktais atlīdzinājums līdzīgās lietās un jāņem vērā ne tikai Latvijas ekonomiskās iespējas, bet arī tas, ka atlīdzinājums par morālo kaitējumu nedrīkst būt ievērojami zemāks par minimumu, kādu noteikusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa salīdzināmās lietās (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 20.aprīļa sprieduma SKA-92/2012 10.punktu*).

Iepazinusies ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi atlīdzinājuma noteikšanas gadījumos, tiesa secina, ka, nosakot atlīdzinājuma apmēru, parasti tiek ņemts vērā, vai pārkāpums ir saistīts ar cietušās personas ilgstošu atrašanos prettiesiskajā stāvoklī, kā arī taisnīguma apsvērumi. Piemēram, 2004.gada 2.decembra spriedumā lietā *Farbtuhs v. Latviju* tiesa vērtēja notiesātā ilgstošo atrašanos ieslodzījuma laikā apstākļos, kas bija viņa veselības stāvoklim nepiemēroti. 2003.gada 29.aprīļa spriedumā lietā *Dankevich v. Ukraine* tiesa, nosakot atlīdzinājuma apmēru, ņēma vērā tiesību aizskāruma ilgstošo raksturu. Arī salīdzinoši jaunākajās lietās, piemēram 2010.gada 14.septembra spriedumā lietā *Florea v. Romania* tiesa, nosakot atlīdzinājuma apmēru par to, ka ieslodzītais bija atradies pārapdzīvotā kamerā, sliktos higiēniskos apstākļos, bijis pakļauts pasīvai smēķēšanai, tā pati telpa lietota gulēšanai un ēšanai, ņēma vērā aizskāruma ilgumu – aptuveni 3 gadi (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 14.septembra spriedums lietā Nr.37186/03*).

Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā *Kadiķis pret Latviju* atzinusi, ka ir noticis Konvencijas 3.panta un 13.panta pārkāpums, un piespriedusi A.Kadiķim morālā kaitējuma atlīdzinājumu EUR 7000 apmērā. Šajā lietā aizturētais 15 diennaktis atradies īslaicīgās aizturēšanas vietā cilvēka cieņai un

fizioloģijai nepiemērotos apstākļos – dienas gaismas, pastaigu, guļamvietu un pienācīgas ventilācijas trūkums, ārkārtīga pārapdzīvotība, nepilnvērtīga ēdināšana un dzeramā ūdens trūkums. Tomēr šajā lietā vienlaicīgi ir konstatēts arī otrs Konvencijā garantēto tiesību – tiesības uz efektīvu tiesas aizsardzību – pārkāpums (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006.gada 4.maija spriedums lietā Nr.62393/00*). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietā *Ciorap pret Moldovu* attiecībā uz turēšanas apstākļiem izolatorā bija līdzīgi faktiskie apstākļi. Taču šis ieslodzītais sūdzējās arī par to, ka viņam netika nodrošināta pienācīga ārstēšana, turklāt, pret viņu tikusi īstenota nežēlīga izturēšanās – piekaušana (šo faktu Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina par nepierādītu). Šie apstākļi ilguši 15 dienas, bet medicīniskā palīdzība liegta 8 dienas. Minētajā lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka iesniedzējs, kuram bija pēcoperācijas brūces, bija spiests gulēt uz betona grīdas, turklāt viņam tika liegta nepieciešamā ārstēšana. Spriedumā atzīts, ka ir pārkāpts Konvencijas 3.pants un iesniedzējam izmaksājama morālā kaitējuma kompensācija EUR 4000 apmērā (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 20.jūlija sprieduma lietā „Ciorap pret Moldovu"*).

Nosakot atlīdzinājumu, tiesa ņem vērā Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantā atlīdzinājuma noteikšanai noteiktos kritērijus, tai skaitā, tiesību aizskāruma ilgumu, kas konkrētajā gadījumā bijis no 2014.gada 16.40 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00, tātad 11 dienas. Tomēr vērā ņemams tas apstāklis, ka, nenodrošinot pieteicējam atrašanos no rīta celšanās laika līdz naktsmieram noteiktā iecirknī ārpus karantīnas kameras, Rīgas Centrālcietuma administrācija viņam nodrošināja ikdienas pastaigas svaigā gaisā ne mazāk kā stundas ilgumā. Tāpat tiesa ņem vērā faktu, ka attiecīgās darbības netika vērstas tieši pret pieteicēju ar mērķi radīt viņam nepilnvērtības sajūtu, pazemot vai noniecināt, pret pieteicēju netika pieļauta atšķirīga attieksme, jo visi kamerās esošie ieslodzītie ātradās vienādos apstākļos.

Nosakot atlīdzinājuma apmēru, tiesai jāņem vērā arī atlīdzinājuma audzinošo jeb preventīvo funkciju. Šajā jautājumā Augstākā tiesa jau vairākkārtīgi ir norādījusi, ka Latvijā lielāku nozīmi atlīdzinājuma apmēra noteikšanā iegūst preventīvā funkcija, lai valsts pēc iespējas drīzāk novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 11.maija spriedumu SKA-120/2012, 2012.gada 21.maija lēmuma SKA-389/2012 8.punktu*).

Ņemot vērā minēto, tiesa uzskata, ka ir pamats pieteicēja prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu apmierināt daļā, atlīdzinot viņam morālo kaitējumu 110 *euro* apmērā. Tiesas ieskatā, šāds atlīdzinājums ir atbilstošs pieteicēja aizskarto tiesību nozīmīgumam un smagumam, kā arī aizskārumu ilgumam, tas sniegs gandarījumu pieteicējam, atturēs Rīgas Centrālcietuma administrācijas no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē, kā arī veicinās Pārvaldi pārskatīt līdzšinējo kārtību, kādā ieslodzītie tiek konvojēti uz citu cietumu turpmākai soda izciešanai.

[16] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Tiesa konstatē, ka valsts nodeva 28,46 *euro* apmērā par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā ir samaksāta 2015.gada 21.janvārī *(lietas 65.lapa)*. Tā kā pieteicēja pieteikums ir daļēji apmierināts, tad no Latvijas Republikas par labu pieteicējam piespriežama viņa samaksātā valsts nodeva, atlīdzinot to no Pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246. – 251.pantu, 253.panta piekto daļu, 255.panta trešo daļu, 282.panta 1.punktu, 289. – 291.pantu, kā arī 316.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

izbeigt tiesvedību **daļā** par Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības, laika posmā no 2014.gada 20.jūnija līdz 2014.gada 1.jūlijam turot /pers. A/ cilvēktiesībām neatbilstošā Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerā un 1.korpusa kamerā Nr./numurs A/, kā arī nenodrošinot viņam iespēju izmazgāt apģērbu, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas saistīts ar šo rīcību.

Daļēji apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot laika posmā no 2014.gada 20.jūnija plkst.16.40 līdz 2014.gada 1.jūlija plkst.11.00 /pers. A/ tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras.

Uzlikt par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. A/ nodarīto morālo kaitējumu 110 *euro* apmērā.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ viņa samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā, atlīdzinot to no Ieslodzījuma vietu pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu pārējā daļā.

Tiesas spriedumu daļā par tiesvedības izbeigšanu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no tā pieņemšanas dienas, iesniedzot blakus sūdzību Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā. Savukārt pārējā daļā spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2015.gada 29.maijā.

Tiesnesis G.Ploriņš